

На основу члана 18. став 1. тачка 3. и члана 58а. став 3. Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС“, бр. 72/2003, 55/2004 и 44/2010), гувернер Народне банке Србије доноси

О Д Л У К У О УПРАВЉАЊУ ТОКОВИМА ГОТОВИНЕ

Уводне одредбе

1. Овом одлуком прописује се начин управљања токовима готовине исплатом банкама готовог новца и уплатом Народној банци Србије готовог новца, обрадом готовог новца и поступањем с готовим новцем након његове обраде.

2. Поједини појмови у овој одлуци имају следеће значење:

1) *банка* означава банку са седиштем у Републици Србији која, у складу са законом којим се уређују банке, има дозволу за рад Народне банке Србије;

2) *готов новац* означава новчанице и ковани новац које издаје Народна банка Србије;

3) *враћање у оптицај готовог новца* означава активност банке којом се готов новац примљен од клијената поново враћа у оптицај;

4) *клијент банке* означава било које лице које користи или је користило услуге банке;

5) *обрада готовог новца* означава послове провере аутентичности, утврђивања бројне тачности и сортирања готовог новца;

6) *провера аутентичности готовог новца* означава поступак провере готовог новца ради издвајања примерака тог новца за које постоји сумња да су фалсификовани;

7) *сортирање готовог новца* означава физичко одвајање (разврставање) готовог новца према апоенима и физичким особинама (подобности за даљи оптицај);

8) *подобан готов новац* означава аутентичан готов новац чије су физичке особине проверене и који је оцењен као подобан за враћање у оптицај;

9) *неподобан готов новац* означава аутентичан готов новац чије су физичке особине проверене и који је због недостатака оцењен као неподобан за враћање у оптицај;

10) *макулатура новчаница* означава новчанице које су израђене са извесном грешком и као такве доспеле у оптицај;

11) *шкартни ковани новац* означава ковани новац који је израђен са извесном грешком и као такав доспео у оптицај;

12) *новчанице обојене упозоравајућом бојом (ALERT COLOUR)* означавају новчанице које су промениле боју или интензитет боје услед дејства уређаја за електро-хемијску заштиту од крађе;

13) *готов новац за који постоји сумња да је фалсификован* означава готов новац за који постоји сумња да се по свим или појединим елементима заштите разликује од готовог новца који је Народна банка Србије пустила у оптицај;

14) *експертиза готовог новца* означава поступак којим се утврђује да ли готов новац који се испитује има све елементе заштите готовог новца који је Народна банка Србије пустила у оптицај, односно да ли су ти елементи оригинални, тј. аутентични;

15) *фалсификован готов новац* означава готов новац за који је експертизом утврђено да се по свим или појединим заштитним елементима разликује од готовог новца који је Народна банка Србије пустила у оптицај;

16) *машина за руковање новчаницама* означава машину која обавља један или више послова обраде веће количине новчаница без интервенције руковаоца машином;

17) *машина за обраду кованог новца* означава машину која обрађује већу количину кованица без интервенције руковаоца машином;

18) *уређаји за исплату новчаница* означавају различите врсте самоуслужних уређаја који се, употребом платних картица или других средстава, користе за исплату новчаница уз задужење рачуна клијента (нпр. банкомат – АТМ);

19) *провера рада машина за руковање новчаницама и машина за обраду кованог новца* означава поступак провере рада ових машина који Народна банка Србије спроводи у складу са овом одлуком;

20) *оспособљени запослени* означава запосленог у банци који је у Народној банци Србије прошао обуку за поступак обраде готовог новца.

Исплата и уплата готовог новца

Место исплате и уплате готовог новца

3. Исплата готовог новца банкама и уплата готовог новца коју врше банке обавља се у филијалама Народне банке Србије (у даљем тексту: филијале) (Прилог 1).

Исплата готовог новца

4. Банка захтев за исплату готовог новца (у даљем тексту: захтев за исплату) доставља Народној банци Србије – Сектору за послове с готовином (у даљем тексту: Сектор) у електронској форми, а може га доставити и у писменој форми у случају прекида рада електронског

система. Садржина захтева за исплату у електронској форми утврђена је упутством којим се уређује електронска размена података између банака и Народне банке Србије у вези с трезорским пословима, а садржина и форма захтева у писменој форми утврђене су у Прилогу 2.

Захтев за исплату у писменој форми мора бити оверен печатом и мора га потписати законски заступник банке или лице које је за то овлашћено (у даљем тексту: одговорно лице у банци).

5. Банка захтев за исплату подноси дан пре дана исплате готовог новца – до 16.00 часова, а може га поднети и на сам дан исплате – до 15.00 часова.

О могућности реализације исплате, Сектор ће банку обавестити електронски, односно у писменој форми у случају прекида рада електронског система.

Захтев за исплату не могу подносити организациони делови банке.

Ради успостављања оптималне апоенске структуре готовог новца у оптицају Народна банка Србије може утврдити критеријуме за спецификацију апоенске структуре, а може извршити и исплату готовог новца у апоенској структури различитој у односу на спецификацију из захтева за исплату.

6. Минимална исплата готовог новца по апоенима је следећа: за апоене од 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000 и 2000 динара – 1 свежањ (1.000 комада), а за апоен од 5000 динара – 1 пакет (100 комада).

У случају исплата мањих од минимума из става 1. ове тачке, Народна банка Србије наплаћује накнаду у складу са одлуком којом се утврђује јединствена тарифа по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге.

Минимална исплата кованог новца је следећа: за апоен од 1 динара – 1.000 комада, а за апоене од 2, 5, 10 и 20 динара – 500 комада.

7. Банка на дан исплате готовог новца, и то до 15.00 часова, средства са свог рачуна преноси на рачун Народне банке Србије отворен за те намене бр. 908 0000000098101 70.

Банка је дужна да, на основу обавештења Сектора, захтев за исплату усклади с налогом за пренос средстава. У случају ове неусклађености – готов новац неће се исплатити.

8. Готов новац преузима лице у банци које је за то овлашћено (у даљем тексту: овлашћено лице у банци) и које је наведено у захтеву за исплату, а које је дужно да лицу у филијали које је овлашћено да предаје/преузима готов новац (у даљем тексту: овлашћено лице у филијали) дâ на увид личну карту или пасош (личну исправу), ради идентификације.

Готов новац преузима се на основу налога – спецификације за исплату готовог новца (Прилог 3).

9. Овлашћено лице у банци дужно је да преузети готов новац преброји у присуству овлашћеног лица у филијали и утврди његову бројну тачност, као и да тачност примљеног износа потврди својим потписом на налогу – спецификацији за исплату готовог новца (у два примерка).

10. Ако овлашћено лице у банци готов новац не преузме до 15.30 часова – Сектор ће непреузети износ средстава уплатити на рачун банке на крају радног времена (у 16.30 часова).

Ако банка на рачун Народне банке Србије из тачке 7. став 1. ове одлуке средства пренесе у времену од 15.00 до 16.30 часова – Сектор ће повраћај тих средстава на рачун банке извршити на крају радног времена (у 16.30 часова).

Ако банка на рачун Народне банке Србије из става 2. ове тачке средства пренесе после 16.30 часова – Сектор ће повраћај тих средстава на рачун банке извршити наредног радног дана, и то на почетку радног времена RTGS система утврђеног Дневним терминским планом.

Уплата готовог новца

11. Банка захтев за уплату готовог новца (у даљем тексту: захтев за уплату) доставља Сектору у електронској форми, а може га доставити и у писменој форми у случају прекида рада електронског система. Садржина захтева за уплату у електронској форми утврђена је упутством из тачке 4. став 1. ове одлуке, а садржина и форма захтева у писменој форми утврђене су у Прилогу 4.

Захтев за уплату у писменој форми мора бити оверен печатом и мора га потписати одговорно лице у банци.

12. Банка захтев за уплату подноси дан пре дана уплате готовог новца – до 16.00 часова, а може га поднети и на сам дан уплате – до 13.00 часова.

О могућности реализације уплате, Сектор ће банку обавестити електронски, односно у писменој форми у случају прекида рада електронског система.

Захтев за уплату не могу подносити организациони делови банке.

13. Банка готов новац уплаћује као оптицајни (без раздвајања на подобан, односно неподобан) и као ваноптицајни.

Банка може уплаћивати готов новац сваког радног дана – до 14.30 часова.

14. Минимална уплата готовог новца по аманету и апоенима је следећа: за апоене од 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000 и 2000 динара – 5 свежњева (5.000 комада), а за апоен од 5000 динара – 1 пакет (100 комада).

У случају уплата мањих од минимума из става 1. ове тачке, Народна банка Србије наплаћује накнаду у складу са одлуком из тачке 6. став 2. ове одлуке, осим у случају уплате ваноптицајних новчаница у периоду њихове замене који је утврђен одлуком којом се уређује повлачење готовог новца из оптицаја – кад се накнада не наплаћује.

15. Банка је дужна да, водећи рачуна о томе да лице новчанице буде на исти начин окренуто према горе, новчанице разврстава и пакује по категоријама (оптицајне и ваноптицајне) и апоенима – у пакете од по 100 комада новчаница на које се ставља карика за паковање новчаница, у свежњева од по 1.000 комада (10 пакета) и у аманете који не могу да садрже више од 20.000 комада (20 свежњева) новчаница исте категорије и апоена.

Ако се врши уплата мање од пет свежњева новчаница апоена од 5000 динара (5.000 комада), новчанице се пакују у аманете заједно с новчаницама апоена од 1000 динара исте категорије, на начин утврђен у ставу 1. ове тачке.

16. Карика за паковање новчаница мора да садржи пословно име банке која је извршила паковање, апоен, број комада, износ новчаница, потпис запосленог и датум паковања.

Десет пакета новчаница исте категорије и апоена формира се у свежањ и везује машином за везивање (унакрсно траком за везивање новца) или вакуумирањем.

Аманет мора бити спакован на такав начин да су вредности потпуно безбедне. Ако је потребно везивати аманет, користи се искључиво сигурносна веза.

На аманету (сигурносна кеса, кутија и сл.), односно сигурносној вези (ако је аманет везиван) мора бити уписан непоновљиви серијски број паковања, и то у бар-кôду стандарда CODE 128 (у даљем тексту: бар-кôд), при чему прва три карактера бар-кôда морају означавати шифру банке која врши уплату.

Шифра банке из става 4. ове тачке јесте јединствени идентификациони број утврђен одлуком којом је Народна банка Србије одредила јединствене идентификационе бројеве пружалаца платних услуга.

17. Ковани новац истог апоена мора бити запакован на безбедан начин, и то 1.000 комада апоена од 1 динара, а 500 комада апоена од 2, 5, 10 и 20 динара. Ако је потребно везивати аманет – користи се искључиво сигурносна веза.

На аманету (сигурносна кеса, кутија и сл.), односно сигурносној вези (ако је аманет везиван) мора бити уписан бар-кôд.

18. Новчаница неподобна за оптицај уплаћује се само ако површина дела новчанице поднетог ради уплате или више делова који несумњиво потичу од исте новчанице износи најмање 51% површине новчанице.

19. Пријем од банака неподобних новчаница чија је површина мања од 51% поједине новчанице и новчаница за које постоји сумња да су обојене упозоравајућом бојом – врши се у складу с тач. 46, 47. и 50. ове одлуке.

20. Народна банка Србије задужиће рачун банке кад у њеној уплати утврди постојање:

1) новчанице чија површина износи мање од 51% површине новчанице;

2) новчанице којој недостају два дела округлог облика чији пречници износе по 20 мм а одстојање праволинијски водоравно лево и десно од средишта новчанице по 25 мм без обзира на величину осталих делова који недостају новчаници, као и новчанице којој недостају три дела округлог облика чији пречници износе по 8 мм а чији се центри налазе на правој са одстојањем од 40 мм без обзира на величину осталих делова који недостају новчаници;

3) новчанице обојене упозоравајућом бојом;

4) ваноптицајне новчанице и ваноптицајног кованог новца којима је протекао период замене утврђен одлуком Народне банке Србије.

Народна банка Србије задржава новчанице и ковани новац из става 1. ове тачке.

21. Готов новац уплаћује овлашћено лице у банци наведено у захтеву за уплату, које је дужно да овлашћеном лицу у филијали дâ на увид личну исправу, ради идентификације.

22. После пријема готовог новца, налог – спецификацију за уплату готовог новца (Прилог 6), који се израђује у два примерка, овлашћено лице у филијали оверава потписом и печатом и предаје га овлашћеном лицу у банци на потпис.

23. Овлашћено лице у банци може присуствовати обради готовог новца који се уплаћује ако претходно за то поднесе писмени захтев Сектору, а Сектор обавештава банку о датуму, времену и месту обраде тог новца. Овај захтев не могу подносити организациони делови банке.

24. За износ уплаћеног готовог новца Сектор истог дана одобрава рачун банке.

Народна банка Србије задржава право корекције рачуна банке за евентуалне разлике између декларисане и обрадом утврђене вредности примљеног готовог новца.

25. Ако се накнадно, на основу примљене декларисане вредности, а при обради готовог новца, утврде разлике (мањак или вишак) – поступа се на следећи начин:

- за износ утврђеног мањка задужује се рачун банке;
- за износ утврђеног вишка одобрава се рачун банке.

О утврђеним разликама из става 1. ове тачке Народна банка Србије петнаестодневно сачињава и банци доставља обавештење о разликама утврђеним у уплати банке, које садржи: назив филијале у којој је вршена обрада готовог новца, редни број и датум сачињавања овог обавештења, пословно име банке, датум уплате, број документа уплате и редни број аманета, врсту, категорију и износ уплаћеног готовог новца, као и износ утврђеног мањка или вишка.

Обавештење из става 2. ове тачке, Народна банка Србије доставља банкама на начин утврђен упутством из тачке 4. став 1. ове одлуке, а може га доставити и у писменој форми у случају прекида рада електронског система.

Ако се у уплаћеном готовом новцу установи постојање фалсификата – износ тог новца сматра се мањком, и за тај износ задужује се рачун банке.

Овлашћена лица у банци

26. Банка је дужна да Сектору писмено достави списак овлашћених лица у банци, с депонованим потписима и подацима о именима, презименима и јединственом матичном броју грађана за та лица. Овај списак мора бити оверен печатом и мора га потписати одговорно лице у банци.

Банка је дужна да, истовремено с достављањем списка из става 1. ове тачке, Сектору и електронски достави (на компакт-диску, и-мејлом на адресу ovlascena.lica@nbs.rs или у електронској форми у складу са упутством којим се уређује електронска размена података између банка и Народне банке Србије у вези с трезорским пословима) податке из тог става о овлашћеним лицима у банци, као и њихову фотографију и депоновани потпис.

Банка је дужна да о промени овлашћених лица у банци обавести Сектор најкасније три радна дана пре датума исплате/уплате готовог новца наведеног у захтеву за исплату/уплату.

Обрада готовог новца

Начин обраде готовог новца

27. Банка је дужна да обраду готовог новца врши аутоматски и/или ручно.

Банка аутоматску обраду новчаница за оптицај врши на машинама за руковање новчаницама, у складу с минималним стандардима за аутоматску проверу подобности новчаница за оптицај (Прилог 7), а аутоматску обраду кованог новца врши на машинама за обраду кованог новца.

Банка ручну обраду новчаница за оптицај врши у складу с минималним стандардима прописаним за ту проверу (Прилог 8).

Банка обраду кованог новца за оптицај врши у складу с минималним стандардима за проверу подобности кованог новца за оптицај (Прилог 8а).

28. Банка је дужна да у поступку аутоматске обраде готовог новца користи само машине за руковање новчаницама и машине за обраду кованог новца (у даљем тексту: машине) које су на листи из тачке 34. ове одлуке, искључиво за апоене и издања новчаница наведене у овој листи.

Машине су утврђене у Прилогу 9. Општи технички захтеви које машине за руковање новчаницама морају да испуне утврђени су у прилозима 10 и 11.

29. Ручну обраду готовог новца у банци врше само оспособљени запослени.

На основу посебног захтева банке, Народна банка Србије спроводи обуку запослених у банци за обављање послова обраде готовог новца, односно израђује извештаје о спроведеној обуци за те запослене, које доставља банци. Овај захтев се доставља у електронској форми, а може се доставити и у писменој форми у случају прекида рада електронског система. Садржина овог захтева у електронској форми утврђена је упутством којим се уређује електронска размена података између банка и Народне банке Србије у вези с трезорским пословима, а садржина и форма тог захтева у писменој форми утврђене су у Прилогу 12. Захтев у писменој форми мора бити оверен печатом и мора га потписати одговорно лице подносиоца захтева.

Провера рада машина

30. Народна банка Србије рад машина проверава на основу захтева банке, агента, привредног друштва које намерава да обавља послове агента, произвођача или овлашћеног заступника за продају, односно

дистрибутера машина за територију Републике Србије (у даљем тексту: подносилац захтева), који се доставља у електронској форми, а може се доставити и у писменој форми у случају прекида рада електронског система, односно немогућности електронског слања. Садржина овог захтева у електронској форми утврђена је упутством којим се уређује електронска размена података између банака и Народне банке Србије у вези с трезорским пословима, а садржина и форма тог захтева у писменој форми утврђене су у Прилогу 13. Захтев у писменој форми мора бити оверен печатом и мора га потписати одговорно лице подносиоца захтева.

Уз захтев из става 1. ове тачке, подносилац захтева доставља одговарајућу документацију (упутство за употребу, техничку документацију која се односи на рад машине и др.).

31. Народна банка Србије спроводи поступак провере рада машина тако што испитује испуњеност захтева из тачке 28. став 2. ове одлуке, а, у зависности од врсте машине, испитује и следеће:

- 1) способност машине да утврди аутентичност готовог новца;
- 2) способност машине да утврди да ли је готов новац подобан за оптицај;
- 3) способност машине да проверен готов новац физички одвоји (разврста) у одговарајуће одељке;
- 4) способност машине да утврди бројну тачност готовог новца;
- 5) способности машине да евидентира податке о клијенту који је извршио трансакцију.

Провера из става 1. ове тачке врши се на основу узорака познатих фалсификата и узорака подобног и неподобног готовог новца, и то у року од месец дана од дана подношења захтева из тачке 30. ове одлуке.

32. Народна банка Србије сачињава извештај о извршеној провери рада машина, који садржи мишљење Народне банке Србије о томе да ли машине испуњавају услове за обраду готовог новца, односно услове за обављање појединих послова обраде готовог новца, и то у року од 15 дана од дана извршене провере. Овај извештај важи само за тип машина са софтвером и хардвером за који је обављена провера њиховог рада.

Извештај из става 1. ове тачке који садржи позитивно мишљење о раду машине важи годину дана од последњег дана месеца у коме је тип

машине на који се односи овај извештај објављен на листи из тачке 34. ове одлуке.

33. Лице које је већ прибавило извештај из тачке 32. став 2. ове одлуке дужно је да поново поднесе захтев за проверу рада машине, и то пре истека рока из тог става – у следећим случајевима:

- након сваке доградње или ажурирања хардвера/софтвера на машини;
- у случају појаве новог типа фалсификата одређеног апоена готовог новца;
- кад Народна банка Србије пусти у оптицај ново издање апоена готовог новца.

33а. На листи из тачке 34. ове одлуке може, без провере рада и сачињавања извештаја из тачке 32. став 2. ове одлуке, бити наведена и машина истог типа као машина за руковање новчаницама за коју је већ сачињен тај извештај и добијено позитивно мишљење (у даљем тексту: додатна машина), ако Народна банка Србије – на основу захтева лица из тачке 30. став 1. ове одлуке и писмене изјаве произвођача додатне машине да додатна машина има исти хардвер, софтвер и остале компоненте којима испуњава захтеве из тачке 31. став 1. ове одлуке као и тип машине за руковање новчаницама за који је израђен тај извештај – утврди да додатна машина испуњава захтеве из тачке 31. став 1. ове одлуке.

Подносилац захтева дужан је да, уз захтев из става 1. ове тачке, достави изјаву произвођача из тог става, као и одговарајућу документацију којом доказује наводе из те изјаве (нпр. техничку документацију која се односи на рад додатне машине), а Народна банка Србије може да тражи од произвођача и додатну документацију, ако на основу достављене документације није могуће утврдити све чињенице које су значајне за одлучивање о испуњености захтева за стављање додатне машине на листу из тачке 34. ове одлуке.

Народна банка Србије утврђује испуњеност захтева за стављање додатне машине на листу из тачке 34. ове одлуке на основу документације из става 2. ове тачке, и то у року од месец дана од дана достављања уредне документације из тог става, и о томе обавештава подносиоца захтева из става 1. ове тачке.

Ако утврди да додатна машина не испуњава захтеве из става 1. ове тачке, Народна банка Србије у обавештењу из става 3. ове тачке

наводи и да се та машина не може користити за обраду готовог новца или за обављање појединих послова обраде.

На додатне машине сходно се примењују одредбе тач. 34. до 37. ове одлуке.

34. Народна банка Србије утврђује листу типова машина за које је сачинила извештај из тачке 32. став 2. ове одлуке, као и типова машина за које је дала позитивно мишљење.

Листа из става 1. ове тачке садржи следеће податке: тип машине, назив произвођача/заступника, назив машине, ознаку (верзија хардвера/софтвера), апоене готовог новца које машина може обрађивати, односно на којима може обављати поједине послове обраде и датум кад је тип машине објављен на овој листи.

Листа из става 1. ове тачке објављује се на Интернет презентацији Народне банке Србије.

Народна банка Србије у листу из става 1. ове тачке редовно уноси све промене које се односе на типове машина из тог става.

34а. Ако накнадном провером у просторијама банке или на други начин утврди да машине које банка користи не испуњавају услове, односно немају способности из тачке 31. ове одлуке – Народна банка Србије сачиниће извештај о провери рада ових машина, са описом утврђених недостатака и роком за њихово отклањање, који без одлагања доставља тој банци.

Док Народна банка Србије у извештају о провери рада машина не констатује да су отклоњени сви недостаци из става 1. ове тачке, банка не може користити машине из тог става, нити готов новац обрађен на тим машинама може вратити у оптицај.

Ако на основу накнадних провера из става 1. ове тачке утврди да одређени типови машина с листе из тачке 34. ове одлуке нису поуздани за вршење обраде готовог новца у складу са одредбама те одлуке – Народна банка Србије може те типове машина брисати са ове листе, односно може брисати поједине апоене готовог новца које ови типови машина могу обрађивати.

Ако, у случају из става 3. ове тачке, Народна банка Србије избрише поједине апоене готовог новца које одређени типови машина могу обрађивати – извештај о провери рада ових машина који садржи

позитивно мишљење Народне банке Србије о њиховом раду важиће за преостале апоене готовог новца до истека рока важења тог извештаја.

35. Банка је дужна да Народну банку Србије обавести о намери коришћења машина с листе из тачке 34. ове одлуке.

Обавештење из става 1. ове тачке банка доставља у електронској форми, а може га доставити и у писменој форми у случају прекида рада електронског система. Садржина овог обавештења у електронској форми утврђена је упутством којим се уређује електронска размена података између банака и Народне банке Србије у вези с трезорским пословима, а то обавештење у писменој форми садржи следеће податке: редни број с листе из става 1. ове тачке, тип машине, серијски број машине, назив произвођача/заступника, назив машине, ознаку (верзија хардвера/софтвера) и адресу на којој је машина инсталирана. Обавештење у писменој форми мора бити оверено печатом и мора га потписати одговорно лице банке.

Банка може машину из става 1. ове тачке почети да користи наредног радног дана од дана кад је Народна банка Србије примила обавештење из тог става.

36. Машине за које Народна банка Србије у извештају о провери њиховог рада наведе да не испуњавају услове за обраду готовог новца, односно услове за обављање појединих послова обраде готовог новца, односно о чијем раду дâ негативно мишљење – не могу се користити за обраду или за обављање појединих послова обраде.

37. Народна банка Србије не сноси одговорност ако машине о чијем је раду дала позитивно мишљење нису у стању да готов новац обрађују у складу са одредбама ове одлуке.

Поступање с готовим новцем након обраде

Враћање готовог новца у оптицај

38. Готов новац може се вратити у оптицај само ако је у поступку обраде утврђено да је подобан за оптицај.

Готов новац преузет од Народне банке Србије не мора се обрађивати.

39. Новчанице које су обрађене аутоматски и за које је утврђено да су подобне за оптицај банка може вратити у оптицај преко машина за

руковање новчаницама које користе клијенти, уређаја за исплату новчаница и благајни.

Новчанице које су обрађене ручно и за које је утврђено да су подобне за оптицај – банка може вратити у оптицај само преко благајне.

Ковани новац који је обрађен аутоматски или ручно и за који је утврђено да је подобан за оптицај, банка може вратити у оптицај само преко благајне.

Благајна, у смислу ове тачке, означава простор у објекту банке у коме запослени у банци врше исплату готовог новца клијенту и примају уплате готовог новца од клијента.

40. Изузетно од тачке 39. став 2. ове одлуке, у случају ванредног догађаја чија је последица немогућност снабдевања аутоматски обрађеним новчаницама машина за руковање новчаницама које користе клијенти и уређаја за исплату новчаница (квар аутоматског система, нестанак електричне енергије и сл.) – банка може привремено, али не дуже од три радна дана, враћати ручно обрађене новчанице преко ових машина и уређаја ако је о томе претходно обавестила Народну банку Србије.

Обавештење из става 1. ове тачке банка доставља у електронској форми, а може га доставити и у писменој форми у случају прекида рада електронског система. Садржина овог обавештења у електронској форми утврђена је упутством којим се уређује електронска размена података између банака и Народне банке Србије у вези с трезорским пословима, а то обавештење у писменој форми садржи следеће податке: опис ванредног догађаја, списак машина и уређаја који ће се привремено снабдевати ручно обрађеним новчаницама, претпостављену количину ових новчаница и процену периода у коме ће банка преко ових машина и уређаја привремено враћати ручно обрађене новчанице. Обавештење у писменој форми мора бити оверено печатом и мора га потписати одговорно лице банке.

41. Готов новац који није обрађен не може се вратити у оптицај, већ се може предати Народној банци Србије у складу са одредбама ове одлуке које се односе на уплату готовог новца.

Поступање с готовим новцем који није подобан за оптицај

42. Банке су дужне да правним и физичким лицима замењују новчанице и ковани новац који нису подобни за оптицај, и то:

1) кад се поднесе на замену најмање 51% површине исправне новчанице;

2) кад се поднесе на замену мање од 51% површине исправне новчанице, под условима из тачке 44. одредба под 1) ове одлуке;

3) ковани новац који је услед коришћења у оптицају, корозије или физичких утицаја променио неке од својих физичких особина.

Банка је дужна да, у периоду његове замене, правним и физичким лицима замењује ваноптицајни новац утврђен одлуком којом се уређује повлачење готовог новца из оптицаја.

43. Банке и Народна банка Србије неће вршити замену новчаница из тачке 20. одредба под 2) ове одлуке.

44. Банка је дужна да код пријема новчаница које нису подобне за оптицај поступа на следећи начин:

1) у случају да се поднесе на замену мање од 51% површине исправне новчанице – потребно је да од подносиоца новчанице обезбеди писмено образложење како је дошло до оштећења новчанице, односно, ако недостаје део или делови новчанице, образложење шта се догодило с делом, односно деловима који недостају, односно како је подносилац новчанице дошао у посед те новчанице, као и податке о овом подносиоцу;

2) у случају да се поднесе на замену новчаница за које постоји сумња да је обојена упозоравајућом бојом – потребно је да од подносиоца новчанице обезбеди писмено образложење како је дошло до оштећења новчанице, односно како је подносилац новчанице дошао у посед те новчанице, као и податке о овом подносиоцу.

45. Банка уплаћује Народној банци Србије неподобне новчанице и ковани новац у складу са одредбама ове одлуке које се односе на уплату готовог новца, осим новчаница из тачке 44. те одлуке.

46. Банка предаје филијалама новчанице из тачке 44. ове одлуке уз захтев за предају новчаница за које постоји сумња да су обојене упозоравајућом бојом и оштећених новчаница (у даљем тексту: захтев за предају), који се Сектору доставља електронски, а може га доставити и у писменој форми у случају прекида рада електронског система. Садржина захтева за предају у електронској форми утврђена је упутством из тачке 4. став 1. ове одлуке, а садржина и форма захтева за предају у писменој форми утврђене су у Прилогу 14.

Захтев за предају у писменој форми мора бити оверен печатом и мора га потписати одговорно лице у банци.

Захтев за предају не могу подносити организациони делови банке.

Новчанице из става 1. ове тачке предају се у филијали уз подношење изјаве о пореклу новчаница (Прилог 15), чије су садржина и форма утврђене у том прилогу.

Предају новчаница из става 1. ове тачке могу обављати искључиво овлашћена лица у банци.

47. При преузимању новчаница из тачке 44. ове одлуке, овлашћено лице у филијали податке са ових новчаница упоређује с подацима уписаним у изјави о пореклу тих новчаница и у захтеву за предају, и на примерцима ове изјаве потписом и печатом потврђује да су ти подаци идентични. Ако утврди да ови подаци нису идентични, овлашћено лице у филијали неће примити те новчанице.

48. После извршене експертизе новчаница из тачке 44. одредба под 1) ове одлуке, на основу које се са сигурношћу може утврдити да је оштећена новчаница аутентична и да делови који јој недостају неће моћи бити замењени, односно кад Народна банка Србије процени да се новчаница може заменити – Народна банка Србије одобрава рачун банке и писмено је обавештава о томе, након чега банка готов новац исплаћује подносиоцу новчанице (клијенту).

49. После извршене експертизе новчаница из тачке 44. одредба под 2) ове одлуке, Сектор обавештава министарство надлежно за унутрашње послове (у даљем тексту: МУП) о појави новчаница за које постоји сумња да су обојене упозоравајућом бојом и уз то обавештење прилаже изјаву о пореклу ових новчаница, као и фотокопију личне исправе лица у банци које је руковало новчаницама кад је дошло до бојења тих новчаница, односно подносиоца новчаница. После добијања писменог обавештења МУП-а, ако је замена ових новчаница могућа – Народна банка Србије одобрава рачун банке и писмено је обавештава о томе, након чега банка готов новац исплаћује подносиоцу новчанице (клијенту).

50. Банка може предавати филијалама и новчанице из тачке 44. ове одлуке на начин утврђен тачком 46. те одлуке и ако за те новчанице не располаже подацима о томе како је дошло до њиховог оштећења и ко је њихов подносилац.

51. Након провере аутентичности, готов новац за који се сумња да је фалсификован доставља се Народној банци Србије у складу са одлуком којом се уређује поступање с новцем за који постоји сумња да је фалсификован.

Извештавање

52. Банке и имаоци рачуна код Народне банке Србије који врше аутоматску и ручну обраду готовог новца дужни су да Народној банци Србије достављају извештај о промету готовог новца (Прилог 16) и извештај о обрађеном готовом новцу (Прилог 17), најкасније 10. у месецу за претходни месец.

Банке су дужне да Народну банку Србије без одлагања обавештавају о свим променама које се односе на назив, место и адресу организационих јединица банке (филијале, експозитуре и сл.) у којима се врше уплате, исплате и обрада готовог новца, као и на машине које користе клијенти банке, машине којима рукују запослени у банци, машине за обраду кованог новца и уређаје за исплату новчаница.

Извештаји из става 1. ове тачке и обавештење из става 2. те тачке достављају се Сектору у електронској форми, а могу се доставити и у писменој форми у случају прекида рада електронског система. Садржина ових извештаја и обавештења у електронској форми утврђена је упутством из тачке 4. став 1. ове одлуке.

Извештаји и обавештења из ове тачке у писменој форми морају бити оверени печатом и мора их потписати одговорно лице у банци, односно одговорно лице у имаоцу рачуна код Народне банке Србије.

Провера начина обављања послова управљања токовима готовине код банке

53. Народна банка Србије спроводи провере ради утврђивања да ли се послови управљања токовима готовине код банке обављају у складу са одредбама ове одлуке.

Провере из става 1. ове тачке врше запослени у Народној банци Србије које за то писмено овласти гувернер Народне банке Србије (у даљем тексту: овлашћена лица Народне банке Србије), и то непосредним увидом у начин обраде готовог новца и поступање банке и/или агента с готовим новцем, провером рада машина у просторијама

банке и/или агента, као и увидом у пословне књиге и другу документацију и податке банке и/или агента.

У овлашћењу из става 2. ове тачке наводе се банка и/или агент код којих се врши провера и предмет те провере.

Банка и агент дужни су да овлашћеним лицима Народне банке Србије омогуће несметано вршење провере и да сарађују с њима.

54. Овлашћена лица Народне банке Србије дужна су да, након провере из тачке 53. ове одлуке, сачине извештај који се доставља банци код које је вршена провера управљања токовима готовине.

Ако се провером из тачке 53. ове одлуке утврди да су банка, односно агент поступали супротно одредбама ове одлуке, Народна банка Србије сачиниће записник о контроли у складу са законом којим се уређују банке и одлуком којом се уређују ближи услови и начин вршења контроле банака и посебне ревизије банке.

На поступак након сачињавања записника из става 2. ове тачке примењују се одредбе закона којим се уређују банке и одлуке којом се уређују ближи услови и начин вршења контроле банака и посебне ревизије банке.

Примена одредаба ове одлуке на имаоца рачуна код Народне банке Србије

58. Одредбе ове одлуке које се односе на уплату и исплату готовог новца, обраду готовог новца, враћање готовог новца у оптицај и поступање с готовим новцем који није подобан за оптицај у банци – примењују се и на имаоца рачуна код Народне банке Србије.

Прилози

59. Прилози из ове одлуке одштампани су уз ту одлуку и њен су саставни део.

Прелазне и завршне одредбе

60. Банке и имаоци рачуна код Народне банке Србије дужни су да своје пословање ускладе са одредбама тач. 28. и 29. ове одлуке и тачком 39. став 2. те одлуке до 30. јуна 2013. године.

Банке су дужне да план усклађивања у смислу става 1. ове тачке доставе Народној банци Србије до 31. децембра 2012. године.

План усклађивања из става 2. ове тачке садржи:

- 1) попис организационих јединица банке (филијале, експозитуре и сл.) у којима се врши уплата, исплата и обрада готовог новца, са стањем на дан 30. септембра 2012. године;
- 2) попис машина које користе клијенти банке, машина којима рукују запослени у банци, машина за обраду кованог новца и уређаја за исплату новчаница, са стањем на дан 30. септембра 2012. године (Прилог 18);
- 3) планирани обим обраде готовог новца који ће се враћати у оптицај у наредних годину дана, по организационим јединицама банке;
- 4) план активности који се односе на организацију обраде планираног обима готовог новца и доношење одговарајућих процедура којима се уређују руковање машинама и праћење рада машина, ручна обрада готовог новца и поступање са обрађеним готовим новцем;
- 5) план и динамику набавке и инсталирања машина и уређаја за исплату новчаница, по локацијама (назначено место и адреса), у периоду усклађивања, ако се планира аутоматска обрада готовог новца;
- 6) укупно планирани капацитет обраде свих машина на којима се врши обрада готовог новца након истека периода усклађивања (капацитет обраде инсталираних машина увећан за капацитет обраде машина планираних за инсталирање до краја периода усклађивања), с прегледом планираног капацитета обраде за сваки тип машине.

Народна банка Србије може захтевати од банке да јој достави и друге податке и документе који се односе на усклађивање из става 1. ове тачке.

61. Накнаде за услуге у вези са уплатом и исплатом готовог новца и накнаде за проверу рада машина и обуку запослених у банкама и у имаоцима рачуна код Народне банке Србије обрачунавају се и наплаћују у складу са одлуком којом се утврђује јединствена тарифа по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге.

62. Даном ступања на снагу ове одлуке престају да важе Одлука о начину управљања токовима готовине („Службени гласник РС”, бр. 89/2011) и Упутство за спровођење Одлуке о начину управљања токовима готовине („Службени гласник РС”, бр. 89/2011).

63. Ова одлука објављује се у „Службеном гласнику РС” и ступа на снагу 1. септембра 2012. године.

О. бр. 10
14. јуна 2012. године
Београд

Г у в е р н е р
Народне банке Србије

Дејан Шошкић, с.р.